

‘Schandalige bedreiging’

De opmerking over het afhakken van ‘linkse neuzen’ in Hilversum (‘Aah, ik zie Clairy al liggen’) van PVV-kamerlid Martin Bosma op een partijbijeenkomst in Ahoy is volgens hoofdredacteur Carel Kuyl een ‘schandalige bedreiging’. Bosma zegt in een reactie zich ‘ironisch’ te hebben geuit. ‘Ik wens mevrouw Polak uiteraard geen enkel kwaad toe.’ Maar: ‘Het is mevrouw Polak die zich bezighoudt met demoniseren, niet ik.’

Op de vraag of het verstandig is om in een decennium waarin twee politieke moorden werden gepleegd openlijk te dromen over een publieke figuur wiens neus wordt afgehakt, antwoordt Bosma: ‘Als u ons probeert te koppelen aan politieke moorden hoop ik dat uw verontwaardiging niet selectief is. Mevrouw Polak zaait juist een klimaat van haat.’ Hij refereert aan een interview dat Polak voerde met minister Van der Laan waarin zij volgens Bosma Wilders onterecht neerzette als ‘iemand die Marokkanen in de knieën wil schieten, die een hekel heeft aan buitenlanders en vindt dat ze allemaal slecht zijn en die ook nog eens de rechtsstaat wil schenden. Zo iemand is een demon. Als er een politieke moord plaatsvindt dan is het eerder op basis van de demonisering die onder anderen mevrouw Polak pleegt ten opzichte van de PVV dan een enkele ironische opmerking beloond met bulderende lach uit het publiek.’

Polak wil geen reactie geven op de uitlatingen van Bosma. Omdat ze bringer, en niet onderwerp van nieuws wil zijn. Hoofdredacteur Kuyl noemt Bosma ‘hysterisch’ en vindt zijn uitspraken ‘voorbij de grenzen’ gaan van wat Kamerleden kunnen zeggen. ‘Hij is stapelgek om dit soort beelden op te roepen. Als iemand de daad bij het woord voegt heft Bosma zijn armen ten hemel en zegt: “Het was een grapje”. Dat Kuyl niet eerder publiekelijk zijn afkeuring liet blijken komt omdat hij zegt te worstelen met het dilemma dat ‘alles wat je erover zegt de zaak alleen maar groter maakt’.

Voorzitter Jos Heijmans van de Parlementaire Persvereniging ziet het niet als zijn taak op te komen voor Polak. ‘Ik weet niet of onze leden dat op prijs stellen. De vereniging is er vooral om faciliteiten rond persconferenties en dergelijke goed te regelen. Mijn voorganger (Rutger van Santen, red) liet zich op persoonlijke titel wel eens uit over Wilders. Dat werd niet gewaardeerd.’ Heijmans vreest dat het stelling nemen averechts zal werken: ‘Je loopt het risico dat het nog meer aandacht krijgt. Ik heb het geïnterpreteerd als misplaatste humor.’ Secretaris Thomas Bruning van de NVJ zegt het gedrag van Bosma ‘sterk’ af te keuren. ‘Uit de mond van politici moeten we dit soort bedreigingen serieus nemen. Juist de PVV zou moeten weten hoe bedreigend dit overkomt. We volgen dit soort uitspraken scherp, maar het moment waarop je het aanpakt luistert zeer nauw, het laatste wat je wilt is dat het een persoonlijke hetze teweeg brengt.’

PVV-Kamerlid
Martin Bosma

Schijjt aan de pers

DE PARTIJ VOOR DE VRIJHEID (PVV) HEEFT ‘MEDIABASHING’ TOT PARTIJSTRATEGIE GEMAAKT. ‘ZE HEBBEN EXPLICIET EEN BLOEDHEKEL AAN DE LINKSE PERS.’

Frans Oremus

- ◆ Journalisten zijn onderdeel van ‘die verschrikkelijke, linkse elite’. Met deze boodschap in – vele varianten opgediend – werkt de PVV aan haar opmars. Tijdens een partijbijeenkomst op Tweede Pinksterdag in Ahoy, waar Geert Wilders zelf als talkshowhost rondliep, wees hij, fulminerend op het Nederlandse journaal, naar het persvak met de woorden: ‘Dáár zitten ze’. Volgens RTL-verslaggever Jos Heijmans ‘een hele nare ervaring’. Heijmans en zijn collega’s in het persvak waren die Tweede Pinksterdag niet de enigen die te maken kregen met de toorn van de PVV. Tijdens dezelfde bijeenkomst bleek Nova-presentator Clairy Polak te figureren in de natte dromen van PVV-Kamerlid Martin Bosma. In een discussie over het grote aantal ‘rode neuzen’ in Hilversum zei Bosma dat hij die er niet kon ‘afhakken’, al zou hij dat graag willen: ‘aaah, ik zie Clairy al liggen’. (zie kader) De relatie tussen de parlementaire pers en de PVV is geen gemakkelijke. Wilders weet in tegenstelling tot querulante voorgangers als Hans Janmaat en Pim Fortuyn exact hoe de Haagse pers werkt en wat haar zwakke punten zijn. Gewapend met die kennis neemt hij plaats in de bestuurdersstoel. Wilders heeft de regie en kiest wanneer en met wie hij op het podium klimt. Het is de PVV die de pers onzeker maakt, niet omgekeerd. Met zijn bijna twee decennia parlementaire ervaring (aanvankelijk als persoonlijk medewerker van Frits Bolkestein) gekoppeld aan de achttien jaar journalistieke ervaring van Bosma beschikt de PVV over een gestaald duo *mediabashers*.

Wilders bij een partijbijeenkomst na de winst tijdens de Europese verkiezingen. Foto: Patrick Post/HH

De partij benadrukt keer op keer een broertje dood te hebben aan het opbouwen van een goede relatie met journalisten. Een PVV-parlementariër die een biertje drinkt in Nieuwspoort is een zeldzaamheid; de relatie is gespannen. Niet in de laatste plaats omdat Wilders met scherp schiet als de aanpak van een individuele journalist of medium hem niet zint. Maar ook omdat de PVV de publieke omroep consequent wegzet als geldverslindend en partijdig medium dat onmiddellijk gedecimeerd zou worden wanneer de PVV het voor het zeggen zou hebben.

In de dagelijkse gang van zaken op het Binnenhof communiceren journalisten voornamelijk per sms met de PVV'ers. De burelen van de fractie zijn mede door de beveiliging moeilijk toegankelijk voor de pers, in tegenstelling tot die van andere partijen waar journalisten zonder pardon kunnen binnenlopen. Telefonische benadering van de PVV'ers levert in de regel weinig anders op dan de melding van een medewerker dat de boodschap zal worden doorgegeven. Sms'en op de 06-nummers van de PVV-Kamerleden levert nog de grootste kans op respons. Wanneer het de partij zint te reageren komt er snel antwoord, zo leert de ervaring. Zo niet, dan hoor je niks. Het stelt de pers, die gehouden is wederhoor te plegen en daarnaast als de dood is de boot de missen, voor een dilemma. De PVV-parlementariërs geven immers zelden thuis, maar kapittelen journalisten wel over eenzijdige berichtgeving.

Het gebrek aan een bezonken parlementaire pers is volgens Bart

Jan Spruyt, ex-directeur van de conservatieve Edmund Burke Stichting die zich in 2006 korte tijd aansloot bij Wilders, de reden dat we zo weinig over de PVV weten. Het merendeel van de journalisten op het Binnenhof is volgens hem vooral 'hip, jong en onwetend' en niet bereid om op zaterdag te werken. En laat dat nou net de dag zijn waarop Wilders het Kamergebouw gebruikt om met zijn PVV-klasje samen te komen om kandidaten voor gemeenteraden, Europees Parlement en de Kamer op te leiden. Dat we dat niet weten, betoogt Spruyt, komt omdat geen krant, radio- of tv-programma erover bericht. Op zaterdag kan Wilders de Kamer ongemerkt voor partijpolitieke doeleinden gebruiken. 'In de tijd van het Vrij Nederland van Joop van Tijn, van de concurrentie tussen de Volkskrant en NRC in de jaren '90 en van De Telegraaf toen Sjuul Paradijs er de politieke redactie leidde, was geen politicus daarmee weg gekomen. Dan hadden we geweten wie er in dat klasje zaten en een beschouwing gelezen over de vraag of de Kamer voor partijpolitieke doeleinden mag worden gebruikt', stelt hij in een column in Binnenlands Bestuur. Haags verslaggever Jos Heijmans van RTL Nieuws noemt de journalistieke houding tegenover de PVV 'verkrampt'. 'Wij stellen ons dan ook de vraag hoe we met Wilders en de zijnen om moeten gaan. Ze hebben expliciet een bloedhekel aan de linkse pers. Wij volgen de partij eerlijk en kritisch. Met negen zetels in de Kamer is ze immers een machtsfactor van jewelste.' Ook Heijmans communiceert vrijwel uitsluitend per sms met de PVV. ▶

► 'Als ik op die manier Wilders vraag te reageren op een nieuwsfeit staat ie soms binnen *no time* voor de camera, maar meestal hoor ik niks terug.'

De commerciële zender RTL heeft het volgens Heijmans niet makkelijker dan het door de PVV verguisde publieke NOS Nieuws. 'Op de uitslagenavond van de Europese verkiezingen was ik bij de PVV-fractie in de Haagsche Kluis, nabij de Tweede Kamer. In de overwinningroes die er heerste kreeg ik een welkom onthaal en werd er gezegd: "Jullie zijn oké." Als ik alle drankjes die ik daar aangeboden kreeg had aangenomen... Maar hoewel ze altijd boos zijn op de NOS, zetten ze wel altijd haar filmpjes op de PVV-site, niet de onze.'

Volgens journalist en Nieuwspoort-voorzitter Max van Weezel is een groot deel van de journalistieke kramp terug te voeren tot de (politieke) moorden op Fortuyn en Van Gogh, die bij velen nog vers in het geheugen liggen. Van Weezel: 'Als Wilders zijn politieke tegenstanders – tijdens de partijbijeenkomst in Ahoy – typeert als "mensen met designbrillen" is mijn eerste reactie te roepen dat hij een walgelijke demagoog is. Maar als iemand dat gebruikt om een ander dood te schieten denk je wel twee keer na. Ik ben persoonlijk nogal geschrokken van het feit dat Volkert van der G. (de moordenaar van Pim Fortuyn) met een persmapje naar de rechtbank kwam met columns van onder andere Jan Blokker (die Fortuyn vergeleek met Mussolini), Matty Verkamman en Marcel van Dam, waarin stevige taal ten aanzien van Fortuyn werd gebezigd. Van der G. bleek dit te hebben geïnterpreteerd als vrijbrief voor moord.' Media moeten volgens hem oppassen niet te 'soft' te worden: 'Er sluipt toch iets in van: laat ik maar niet te grote woorden gebruiken, want je weet nooit hoe het wordt begrepen.'

Problematisch bij het verslaan van het functioneren van de PVV is dat haar politieke tegenstanders niet uitblinken in het debat. Als minister Van der Laan de aanval opent op Wilders over het aantal criminele moslims in Europa – na diens bezoek aan Denemarken – spelen de media weer even hun eigenlijke rol van hoor en wederhoor. Maar dit gebeurt zelden omdat alle politieke opposanten – op Alexander Pechtold na – worstelen met hun houding ten opzichte van Wilders. Tijdens het slotdebat na de Europese verkiezingen bleek dit eens te meer. Niet Agnes Kant of Mark Rutte kregen ervan langs omdat ze gebrekkig tegenwicht boden aan de retoriek van Wilders ('de coalitiepartijen moet nú hun biezen pakken'). Er werd voornamelijk gewezen naar Ferry Mingelen die het debat niet in de hand zou hebben. In reactie hierop stelt Mingelen het slotdebat 'bewust' zo geleid te hebben. 'Het ging hier stuk voor stuk om doorgewinterde debaters, waarbij ik naar mijn idee niemand in bescherming hoefde te nemen. De vraag is altijd: moet je wilde paarden temmen of ze juist de ruimte geven voor hun eigen galop. Ik kies dan voor het laatste. Het gaf de politieke werkelijkheid van dit moment weer: rauw, vol emotie en ongenueanceerd.' Het verwijt dat Wilders het debat domineerde is 'onzin', vindt Mingelen. 'Ik heb het nog eens nagekeken, met de stopwatch erbij, maar in tijd gemeten was hij niet meer aan het woord dan anderen.'

De situatie is vergelijkbaar met de historische beelden van het lijsttrekkersdebat voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2002 waar een onderuitgezakte Ad Melkert zijn opponent Fortuyn niet eens wilde aankijken. Dit voor Melkert desastreus uitpakkende incident werd debatleider Paul Witteman lang nagedragen door de PvdA; hij zou ingegrepen moeten hebben. ■

'Ze komen

ADJUNCT-HOOFDREDACTEUR JOOST DE HAAS VAN DE TELEGRAAF IS 'WOEDEND' OP DE ALGEMENE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENST (AIVD) EN HET OPENBAAR MINISTERIE (OM) VANWEGE DE INVAL BIJ COLLEGA EN 'VERDACHTE' JOLANDE VAN DER GRAAF.

Frans Oremus

◆ Joost de Haas trad op 1 juni toe tot de hoofdredactie van De Telegraaf. Hij is verantwoordelijk voor de nieuwsredacties maar staat zelf nog steeds met zijn 'poten in het bluswater'. Samen met Jolande van der Graaf schreef hij het verhaal over het gebrekkige onderzoek van de AIVD in de aanloop naar de oorlog tegen Irak. Het OM deed op 18 juni een inval bij Der Graaf. Hoewel de Haas eind 2006 – samen met collega Bart Mos – drie dagen vastzat omdat hij weigerde zijn bronnen te noemen in publicaties over Mink K., 'went' het niet de AIVD en het OM op je hielen: 'Gewoon omdat je je vak uitoefent. Daar kan ik nog steeds niet bij.'

Jolande van der Graaf was op 18 juni thuis aan het douchen nadat ze haar zontje naar school had gebracht. De Haas: 'Ineens stond de recherche bij haar op de stoep. Negen man trokken er zeven uur voor uit om haar huis volledig overhoop te halen. Terwijl volgens de richtlijnen van het OM huiszoeking bij journalisten alleen is toegestaan bij verdenking van zware misdrijven. Maar wij hebben geen mensen in gevaar gebracht; we hebben uitsluitend aangetoond dat de AIVD heeft gefaald. Bijzonder pijnlijk. De AIVD zou beter zijn eigen misstanden kunnen aanpakken dan de boodschapper straffen.'

Het machtsvertoon van het OM heeft hem harder gemaakt, bespiegelt De Haas. 'Toen ik met Bart Mos uit staatsgeheimen publiceerde over de zaak Mink K. werden we, net als Jolande nu, opgeroepen voor verhoor door de Rijksrecherche. Destijds zijn we netjes op komen draven en hebben gezegd dat we nooit onze bronnen bekend zullen maken. Als ik nu weer word opgeroepen, bijvoorbeeld als verdachte, peins ik er niet eens meer over om ook daadwerkelijk te gaan. Ze komen me maar halen. Als verdachten zullen wij ons beroepen op ons zwijgrecht. En als we worden opgeroepen als getuigen zullen